

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Прев 1529/2023
31.10.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Миљуш и Татјане Матковић Стефановић, чланова већа, у парници по тужби тужиоца Агроиндустријска комерцијална банка АИК БАНКА АД Београд, чији је пуномоћник Катарина Милосављевић адвокат у ..., против тужене РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, МИНИСТАРСТВО ГРАЂЕВИНАРСТВА, САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРЕ, Београд, коју заступа Државно правобранилаштво, ради дуга и накнаде штете, вредност предмета спора 353.236.532,70 динара, одлучујући о ревизији тужене, изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда 6Пж 6809/22 од 30.03.2023. године, у седници већа одржаној 31.10.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ ревизија тужене изјављена против пресуде Привредног апелационог суда 6Пж 6809/22 од 30.03.2023. године у делу којим је одбијена жалба тужене и потврђена пресуда Привредног суда у Београду 12П 6119/20 од 18.05.2022. године у I ставу изреке којим је обавезана тужена да тужиоцу исплати солидарно са Предузећем за путеве Београд АД Београд – у реструктурирању, који је обавезан правноснажном пресудом Привредног суда у Београду 33П 239/2012 од 15.05.2013. године, износа од 49.116.416,68 динара са законском затезном каматом на износ од 9.450.861,71 динара почев од 09.11.2011. године, на износ од 15.002.187,94 динара почев од 09.11.2011. године, на износ од 7.299.663,12 динара почев од 28.12.2011. године, на износ од 7.277.861,95 динара почев од 15.03.2012. године, на износ од 6.332.363,17 динара почев од 31.03.2012. године и на износ од 3.753.478,75 динара почев од 09.06.2012. године, па све до исплате,

УСВАЈА СЕ ревизија тужене, **УКИДАЈУ СЕ** пресуда Привредног апелационог суда 3Пж 6809/22 од 30.03.2023. године и пресуда Привредног суда у Београду 12П 6119/20 од 18.05.2022. године у преосталом делу и предмет се у том делу враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду 12П 6119/20 од 18.05.2022. године у I ставу изреке обавезана је тужена Република Србија, Министарство грађевинарства,

саобраћаја и инфраструктуре, Београд да тужиоцу Агроиндустријско комерцијална банка АИК Банка АД Београд на име дуга исплати износ од 49.116.416,68 динара са законском затезном каматом на износ од 9.450.861,71 динара почев од 09.11.2011. године, на износ од 15.002.187,94 динара почев од 09.11.2011. године, на износ од 7.299.663,12 динара почев од 28.12.2011. године, на износ од 7.277.861,95 динара почев од 15.03.2012. године, на износ од 6.332.363,17 динара почев од 31.03.2012. године и на износ од 3.753.478,75 динара почев од 09.06.2012. године, па све до исплате; у II ставу изреке обавезана је тужена да тужиоцу на име накнаде штете исплати износ од 11.209.762,99 динара са законском затезном каматом на износ од 2.156.955,39 динара почев од 26.11.2010. године, на износ од 3.423.925,90 динара почев од 17.12.2010. године, на износ од 1.665.990,70 динара почев од 16.03.2011. године, на износ од 1.661.015,06 динара почев од 08.04.2011. године, на износ од 1.445.225,35 динара почев од 21.04.2011. године и на износ од 856.650,59 динара почев од 12.07.2011. године до исплате; у III ставу изреке обавезан је тужилац да туженом на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 271.000,00 динара са законском затезном каматом почев од дана извршности пресуде до исплате.

Привредни апелациони суд је донео пресуду 6Пж 6809/22 од 30.03.2023. године којом је одбио као неосновану жалбу тужене и потврдио пресуду Привредног суда у Београду 12П 6119/20 од 18.05.2022. године у I и у II ставу изреке, док је делимично преиначио исту пресуду у ставу III ставу изреке тако што је обавезао тужену да тужиоцу накнади трошкове првостепеног поступка у износу од 320.036,32 динара и обавезао је тужену да тужиоцу накнади трошкове другостепеног поступка у износ од 18.000,00 динара.

Против наведене правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је изјавила дозвољену и благовремену ревизију којом пресуду побија због битне повреде одредаба парничног поступка, због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и због погрешне примене материјалног права.

Тужилац је поднео одговор на ревизију тужене.

Врховни суд је испитао побијану пресуду по одредбама члана 408. Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“ бр 72/2011...10/2023 – др. закон) и закључио да је ревизија тужене делимично основана.

Ревизија није основана у делу којим се побија правноснажна пресуда донета у другом степену којом је потврђена првостепена пресуда у I ставу изреке у делу којим је тужена обавезана на исплату досуђеног износа на име дуга са законским затезним каматама, али на исплату солидарно са Предузећем за путеве Београд АД Београд – у реструктурирању.

У том делу је пресуда донета без битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Ревидент не указује одређено на битне повреде одредаба парничног поступка.

Према утврђеном чињеничном стању од стране првостепеног суда, на основу кога је донета побијана пресуда, ПЗП „Београд“ АД Београд, „Путеви Ужице“ АД Ужице и ГП „Планум“ АД Београд, формирали су групу понуђача, односно извођача

Споразумом групе понуђача од 22.06.2010. године и Споразумом групе извођача радова од 12.07.2010. године, којим су регулисали међусобне односе у вези са добијањем посла и реализацијом Уговора о грађењу – извођењу радова на изградњи ауто пута Е-763 Београд – Јужни Јадран, деоница Уб – Лајковац, км 40-645,28 до км 53-139,91, бр. 401-00-327/2010 од 02.07.2010. године. Споразумима је предвиђено да ПЗП „Београд“ АД Београд има својство овлашћеног представника групе извођача и по том основу право на накнаду у износу од 5% од укупне вредности изведених радова, коју ће остала два члана групе исплаћивати у складу са уговореном сразмером. ПЗП „Београд“ АД Београд је поступајући као овлашћени члан групе са овде туженом као наручиоцем и „Коридор 10“ ДОО Београд, као корисником, закључио Уговор о грађењу – извођењу радова на изградњи ауто пута Е763 Београд-Јужни Јадран, деоница Уб – Лајковац км 40-645,28 до км 53-139,91, бр. 401-00-327/2010 од 02.07.2010. године, на основу ког су чланови групе преузели обавезу да изведу грађевинске радове на деоници ауто-пута, а тужена да им по испостављеним привременим ситуацијама и окончаној ситуацији исплати накнаду за изведене радове, на рачуне које определи ПЗП Београд. Чланови групе су закључењем три анекса Споразума групе извођача о извођењу радова изнова уредили своје међусобне односе, а Анексом бр 3. од 17.03.2011. године је ПЗП „Београд“ АД Београд изгубио својство овлашћеног члана групе извођача, што је постало „Путеви Ужице“ АД Ужице. Тужилац је одобрио кредит ПЗП „Београд“ АД Београд Уговором о кредиту дана 09.07.2010. године у износу од 432.630.800,00 динара, којим се корисник кредита обавезао да као обезбеђење обавезе из кредита успостави заложно право на будућем новчаном потраживању у износу од 432.630.800,00 динара. Ради обезбеђења новчаног потраживања су тужилац као заложни поверилац и ПЗП „Београд“ АД Београд, као заложни дужник, закључили Уговор о залози бр. 5134 од 09.07.2010. године, којим су дефинисали да за обезбеђење потраживања из Уговора о кредиту залогодавац залаже у корист повериоца своје право потраживања које потиче из Уговора о грађењу од 02.07.2010. године закљученог између тужене као наручиоца посла и групе понуђача, од 02.07.2010. године и Споразума о формирању групе понуђача од 22.06.2010. године и посебне сагласности од 09.07.2010. године, дате од стране „Путеви Ужице“ АД Ужице и ГП „Планум“ АД Београд, које потраживање настаје по испостављеним привременим месечним ситуацијама и окончаној ситуацији од стране ПЗП „Београд“ АД. „Путеви Ужице“ АД Ужице и ГП „Планум“ АД Београд су дали пристанак ПЗП „Београд“ АД Београд да као овлашћен члан групе понуђача своје потраживање у вредности коју чини накнада у износу од 5% од укупне вредности изведених радова по члану 3. Споразума о формирању групе понуђача закљученог 22.06.2010. године у износу од 432.630.859,34 динара заложи код тужиоца као обезбеђење по Уговору о кредиту од 09.07.2010. године. На основу Уговора о залози у Регистар заложног права на покретним стварима и правима Агенције за привредне регистре је решењем Зл 12610/2010 од 04.08.2010. године уписана залога тужиоца у износу обезбеђеног потраживања од 432.630.800,00 динара на потраживању друштва „Београд“ АД Београд, које потиче из Уговора о грађењу – извођењу радова на изградњи ауто пута Е-763 Београд-Јужни Јадран, деоница Уб – Лајковац км 40-645,28 до км 53-139,91, бр. 401-00-327/2010-01 од 02.07.2010. године. Тужилац је 24.08.2010. године обавестио тужену о постојању његовог заложног права уписаног решењем Агенције за привредне регистре на потраживању „Београд“ АД Београд према туженој из Уговора о извођењу радова од 02.07.2010. године. По Уговору о грађењу, туженој су испостављене 22 привремене ситуације на укупан износ од 3.599.891.802,37 динара, од чега ПЗП „Београд“ на износ од 67.029.088,51 динар, у периоду од 04.11.2010. године

до 09.06.2011.године. Тужена је на основу јединствених привремених ситуација плаћала директно на рачуне сваког извођача појединачно, према утврђеним инструкцијама, а извођачи нису фактурисали накнаду за лидерство, већ само за изведене радове. Укупно је по привременим ситуацијама тужена платила до 12.07.2011. године износ од 11.209.762,99 динара и авансно 6.702.908,84 динара. Укупан ненаплаћени дуг тужене износи 49.116.416,68 динара. Износ од 432.630.859,34 динара представља 5% од укупне вредности уговорених радова од 8.652.617.186,86 динара.

На основу тако утврђених чињеница судови су закључили да је предмет Уговора о залози од 09.07.2010. године потраживање које потиче из Уговора о грађењу – извођењу радова од 02.07.2010. године и Споразума о формирању групе понуђача закљученог дана 22.06.2010. године и посебне сагласности дате 09.07.2010. године у износу до 432.630.859,34 динара што представља 5% од укупне вредности уговорених радова, а заснива се на привременим месечним ситуацијама и окончаној ситуацији које ће по наведеном Уговору испостављати - фактурисати ПЗП „Београд“ АД Београд као овлашћени члан групе понуђача, дакле да се ради о конституисању заложног права на будућем потраживању које ће бити коначно опредељено испостављањем привремених месечних ситуација и испостављањем окончане ситуације, по којима је тужена дужник обавезе плаћања, а не на потраживању на име накнаде за лидерство.

Ревидент оспорава правилност утврђеног чињеничног стања о томе шта је било предмет залогa. Истиче да је ПЗП Београд zaloжио потраживање које је стекао на основу Уговора о грађењу и Споразума групе извођача, а које је као Овлашћени члан групе извођача могао да фактурише, што је 5% од укупне вредности изведених радова на име накнаде „leader fee“, која се исплаћује према испостављеним ситуацијама, за шта је сходно Уговору о грађењу ПЗП Београд фактурисање и наплату накнаде вршио од осталих извођача, и што тужена није имала обавезу да плаћа. Позива се и на наводе самог тужиоца током поступка.

Међутим, према одредбама члана 407. ЗПП, ревизија се у овој парници не може изјавити због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања. Стога не могу бити предмет преиспитивања по ревизији правилност утврђених чињеница о садржини Уговора о залози и предмету залогa. Коначно, од значаја за обавезу туженог јесте садржина уписане залогa.

Према одредби члана 10. Закона о заложном праву на покретним стварима и правима уписаним у регистар („Сл. гласник РС“ бр 57/2003...64/2025) који је био на снази у време заснивања залогa, предмет заложног права може бити право потраживања залогодавца, а заложно право на потраживању стиче се на основу уговора о залози потраживања уписом у Регистар залогa. Дакле, од значаја за постојање обавезе тужене као дужника заложеног потраживања јесте садржина уписа у Регистар залогa.

Како је утврђено у поступку, на основу Уговора о залози у Регистар заложног права на покретним стварима и правима Агенције за привредне регистре је решењем Зл 12610/2010 од 04.08.2010. године уписана залога тужиоца у износу обезбеђеног потраживања од 432.630.800,00 динара на потраживању друштва „Београд“ АД Београд, које потиче из Уговора о грађењу – извођењу радова на изградњи ауто пута Е-763 Београд-Јужни Јадран, деоница Уб – Лајковац км 40-645,28 до км 53-139,91, бр.

401-00-327/2010-01 од 02.07.2010. године и тиме је одређен предмет залогe и основ обавезе тужене као дужника залoженог потраживања. Утврђено је да је тужилац обавестио тужену о постојању његовог залoжног права, 24.08.2010. године и да је преостала, неизмирена обавеза тужене по залoженом потраживању 49.116.416,68 динара. Према одредби члана 11. став 3. Закона о залoжном праву на покретним стварима уписаним у регистар, од дана достављања обавештења о постојању залoжног права, дужник залoженог потраживања може испунити дуг само залoжном повериоцу, а не и залогодавцу, осим ако је залoжни поверилац дао друкчија упутства.

Према томе, неосновани су наводи тужене којима у ревизији опорава правилност одлуке у ставу I изреке, којом је обавезана тужена да тужиоцу плати износ од 49.116.416,68 динара са законским затезним каматама, али солидарно са главним дужником, Предузећем за путеве Београд АД Београд – у реструктурирању. Сам првостепени суд је навео у првостепеној пресуди да обавеза тужене није самостална, већ солидарна са обавезом првобитно туженог Предузећа за путеве Београд – у реструктурирању, у односу на ког је поступак правноснажно окончан пресудом Привредног суда у Београду 33П 239/2012 од 15.05.2013. године, која је у том делу потврђена пресудом Привредног апелационог суда 6Пж 7789/13 од 14.05.2015. године и одбијена у том делу ревизија туженог Предузећа за путеве „Београд“ ад Београд – у реструктурирању, а сада са Стечајном масом Предузећа за путеве Београд – у стечају.

Због тога је у наведеном делу одбијена ревизија тужене, као неоснована, по одредби члана 414. ЗПП.

У преосталом делу, којим је тужена обавезана преко солидарне обавезе на исплату износа од 49.116.416,68 динара са законским затезним каматама, и у делу којим је одлучено о обавези тужене да тужиоцу накнади штету у износу од 11.209.762,99 динара са законском затезном каматом на износ од 2.156.955,39 динара почев од 26.11.2010. године, на износ од 3.423.925,90 динара почев од 17.12.2010. године, на износ од 1.665.990,70 динара почев од 16.03.2011. године, на износ од 1.661.015,06 динара почев од 08.04.2011. године, на износ од 1.445.225,35 динара почев од 21.04.2011. године и на износ од 856.650,59 динара почев од 12.07.2011. године до исплате, ревизија је основана.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је тужену обавестио о залoжном праву 24.08.2010. године. Тужена је плаћала Предузећу за путеве „Београд“ као свом повериоцу, а не тужиоцу, и то по испостављеним привременим ситуацијама у периоду од 04.11.2010. године до 09.06.2011. године укупно 11.209.762,99 динара. Ревидент понавља истакнути прговор застарелости, јер сматра да је тужилац променио истоветност тужбеног захтева 26.11.2021. године, по протеку рока за застарелост. Приговор застарелости не стоји, јер је према стању у списима предмета тужилац у поднеску од 13.02.2013. године којим је прецизирао тужбени захтев истакао наводе да тужена Република Србија пропустила да поступи по члану 11. Закона о залoжном праву на покретним стварима да од привремених ситуација одбије 5% на име залoженог потраживања и та средства уплати тужиоцу, што јесте чињенични основ за обавезу на накнаду штете. Према до сада утврђеном чињеничном стању прво плаћање тужене по привременим ситуацијама је било 26.11.2010. године. Дакле, није прошао застарни рок од 3 године од те штетне радње до постављања тужбеног захтева по том основу.

Судови нису утврдили у потпуности садржину обавештења тужиоца туженој од 24.08.2010.године. Према стању у списима предмета, тужилац је тужену осим о успостављеном заложном праву, такође обавестио да плаћања у износу од 5% по свакој месечној испостављеној ситуацији од стране Предузећа за путеве Београда АД Београд (за себе и испред осталих из Групе понуђача) по Уговору о грађењу од пријема обавештења до нивоа износа од 432.630.859,34 динара врши на рачун тужиоца. Судови нису утврдили износе од 5% по свакој привременој ситуацији, већ колико је тужена платила по привременим ситуацијама Предузећу за путеве Београд, па су то сматрали износом штете коју је скривила тужена. У складу са одредбом члана 11. став 3. Закона о заложном праву на покретним стварима уписаним у регистар, од дана достављања обавештења о постојању заложног права, дужник zaloженог потраживања може испунити дуг само заложном повериоцу, а не и залогодавцу, осим ако је заложни поверилац дао друкчија упутства. Позив туженој да 5% по свакој привременој ситуацији плати тужиоцу, има карактер таквог упутства. Према том упутству се може закључити колику штету и којим уплатама је тужена причинила тужиоцу. У том смислу основано тужена оспорава у ревизији правилност примене материјалног права у доношењу побијане пресуде.

Првостепена и другостепена пресуда су у делу одлуке о накнади штете укинута и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење по одредби члана 416. став 2. ЗПП, како би се у наведеном делу расправило чињенично стање од значаја за правилну примену материјалног права. Последично, укинута је одлука о трошковима посутпка, по одредби члана 165. став 3. ЗПП.

**Председник већа – судија
Бранко Станић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић